

Maturitní otázky z předmětu Základy společenských věd pro školní rok 2024/2025

1. PŘEDMĚT PSYCHOLOGIE

Prožívání a chování, psychologické obory – základní, speciální a aplikované obory, využití psychologie, hlavní psychologické směry a jejich představitelé v minulosti a současnosti, výzkumné metody, determinace lidské psychiky vnitřní a vnější.

2. PSYCHICKÉ JEVY

Klasifikace psychických jevů - psychické procesy – cití, vnímání, představy, myšlení a řeč, paměť, zapomínání, Ebbinghausova křivka), procesy motivační (motivace, vůle, postoje, pyramida potřeb podle A. Maslowa, psychické stavy – pozornost, bdělost, spánek, emoce – znaky, dělení.

3. STRUKTURA OSOBNOSTI

Vymezení a struktura osobnosti – psychické vlastnosti, základní skupiny psychických vlastností, vlohy, schopnosti, dovednosti, inteligence, druhy inteligence, měření inteligence, pásma inteligenčního kvocientu, Gaussova křivka, emoční inteligence, temperament, typologie temperamentu podle Galéna, Pavlova, Junga, Eysencka, Kretschmera, charakter, učení a činnosti

4. VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Etapy vývoje osobnosti po porodu – kojenecké, batolecí, předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk (pubescence), adolescence, fáze dospělosti a stáří. Psychohygiena, zdravý životní styl, stres, eustres, distres, obrana proti stresu, deprivace, frustrace, neurózy, psychózy, civilizační choroby, poruchy osobnosti, psychoterapie.

5. ZÁKLADY SOCIOLOGIE

Předmět sociologie – společnost jako předmět studia sociologie, vztah sociologie a ostatních společenských věd, struktura a disciplíny sociologie – specifika sociologického pohledu na společnost, makro- a mikrosociologie; vývoj a historie sociologického myšlení, česká sociologie, metody výzkumu – kvantitativní a kvalitativní.

6. STRUKTURA SPOLEČNOSTI

Obecná charakteristika společnosti - základní přístupy chápání společnosti, vývojová stadia lidské společnosti, socializace a sociální interakce, sociální role, sociální pozice, společenský řád, formy lidského sdružování - sociální skupiny, davy, agregáty, úloha rodiny, sociální status, sociální struktura a problém rovnosti, sociální mobilita, sociální stratifikace.

7. KULTURA A PŘÍRODA, SOCIÁLNÍ DEVIACE A PATOLOGIE

Vztah přírody, kultury a společnosti, definice a znaky kultury, druhy a funkce kultury, kultura jako zdroj konfliktů, stereotypy, předsudky, diskriminace, význam komunikace, sociální deviace, základní druhy sociální patologie, vliv patologií na život jedince, rodiny a společnosti.

8. ZÁKLADY POLITOLOGIE, FUNGOVÁNÍ DEMOKRACIE

Předmět politologie, podstata státu, funkce státu, suverenita, právní stát, typy států, znaky totalitních systémů, znaky demokracie, demokracie přímá a zastupitelská, dělba moci výkonné, zákonodárné a soudní, hlavní subjekty státní moci v ČR, volební systémy a politické strany, samospráva a státní správa.

9. INTEGRAČNÍ PROCESY V SOUČASNÉM SVĚTĚ

Podstata a typy integrací, vývoj a současnost EU, NATO, OSN, příklady dalších světových a regionálních organizací, aktuální lokální problémy ve světě, globalizace a její příčiny, pozitivní a negativní dopady na společnost, současné globální problémy

10. POLITICKÉ IDEOLOGIE

Pojmy ideologie, doktrína, funkce ideologie, základní znaky a projevy liberalismu, konzervatismu, socialismu, komunismu, anarchismu, rasismu, nacionalismu, fašismu a nacismu, feminismu a environmentalismu, postavení ideologií a politických stran v názorovém spektru.

11. PODSTATA PRÁVA, ÚSTAVNÍ PRÁVO

Základní právní pojmy (přirozené právo, objektivní a subjektivní právo, právo veřejné a soukromé, hmotné a procesní, vztah práva a morálky, právní řád, systémy práva, prameny práva, právní vztahy, právní skutečnosti, fyzická osoba z pohledu práva, ústavní právo, vývoj ústavního pořádku v ČSR, ČSSR a ČR od r. 1918, správní právo.

12. TRESTNÍ PRÁVO A ÚLOHA SLOŽEK PRÁVNÍHO SYSTÉMU

Hmotné trestní právo, prameny trestního práva hmotného, trestný čin - přečiny a zločiny, skutková podstata trestného činu, zavinění - úmysl a nedbalost, přestupky; vývojová stadia trestného činu, okolnosti vylučující trestnou činnost, dělení trestných činů - podle stupně nebezpečnosti, druhy trestů - souběžné a alternativní tresty, orgány činné v trestním řízení, průběh soudního procesu

13. OBČANSKÉ PRÁVO

Definice občanského práva, subjekty OP, občanskoprávní vztahy - věcné, závazkové, dědické právo, funkce notářství, rodinné právo, manželství registrované partnerství, vztahy mezi rodiči a dětmi, náhradní rodinná péče, pracovní právo, pracovní poměr vznik a ukončení PP, pracovní smlouva, Úřady práce, zaměstnávání žen, mladistvých a postižených osob, mzda, nárok na dovolenou, obchodní a živnostenské právo, právnická osoba, typy obchodních společností, druhy živností, vznik a zánik živnosti.

14. NÁBOŽENSTVÍ

Podstata víry a náboženství, teologie, religionistika, ateismus, polyteistická náboženství, monoteistická náboženství, náboženství v současném světě.

15. FUNGOVÁNÍ TRŽNÍ EKONOMIKY

Vztah ekonomie a ekonomiky, základní ekonomická otázka, statek, potřeba, subjekty v ekonomice, ekonomické systémy a sektory, výroba, výrobní zdroje, vztah nabídky a poptávky, druhy trhů, nedokonalá konkurence, nezaměstnanost, inflace.

16. HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA STÁTU A JEJÍ NÁSTROJE

Úloha státu v tržní ekonomice, monetární politika, funkce peněz, bankovní sektor, fiskální politika a daňová politika, důchodová a sociální politika, mzdová politika a zaměstnanost, obchodní politika, ukazatele životní úrovně, hrubý národní produkt a hrubý domácí produkt.

17. ŘECKÁ FILOSOFIE - METAFYZIKA

Pojem filosofie, kontext doby, pojem rozum a mýtus, předsokratovští filosofové – Milétská škola, Hérakleitos, Pythagorejci, Eleaté, Stoikové, Sofisté, Sókratés, Platón – Podobnoství o jeskyni

18. STŘEDOVĚKÁ FILOSOFIE - ONTOLOGIE

Pojem filosofie, Aristoteles, kontext doby – mnišské řády a vzdělání, rozdíl mezi idealismem a materialismem, podstata středověké filosofie – patristika a scholastika, sv. Augustin, Tomáš Akvinský

19. RENESANCE - POLITICKÁ FILOSOFIE

Pojem filosofie, kontext doby - proměna myšlení v renesanci, humanismus - M. Koperník, G. Bruno, G. Galilei M. Kusánský, E. Rotterdamský, J. A. Komenský, politická filosofie - N. Machiavelli, Thomas Hobbes

20. RACIONALISMUS A EMPIRISMUS - GNOZELOGIE, EPISTEMOLOGIE

Pojem filosofie, kontext doby, racionalismus (René Descartes, Baruch Spinoza), empirismus (Francis Bacon, John Locke, David Hume), doba osvícenství – anglické, francouzské

21. NĚMECKÁ KLASICKÁ FILOSOFIE A FILOSOFICKÉ SMĚRY 19. STOLETÍ

Pojem filosofie, kontext doby, Immanuel Kant – kritiky a kategorický imperativ, J. G. F. Hegel, Iracionalismus (A.Schopenhauer), voluntarismus (F. Nietzsche), počátek existencialismu (S.Kierkegaard), pozitivismus (A. Comte), novopozitivismus (L. Wittgenstein)

22. FILOSOFIE 20. a 21. STOLETÍ

Pojem filosofie, kontext doby, existencialismus francouzský (P. Sartre a A. Camus) a německý, fenomenologie (M. Heidegger, E.Husser, J. Patočka), pragmatismus, postanalytická (R. Dawkins), efektivní altruismus (P. Singer), postmoderní filosofie, strukturalismus

